

Nr 42

Utlåtande i anledning av motion om framflyttning av den för tillämpning av ensittarlagen avgörande tidpunkten.

Tredje lagutskottet har behandlat en inom riksdagens andra kammare väckt och till lagutskott hänvisad motion, nr 891 av fru *Löfqvist m. fl.*

I motionen hemställes

”att riksdagen för sin del antager följande

Förslag till

L a g

angående ändring av 1 § ensittarlagen.

1 §.

Den som — — — under förutsättning;

dels att — — — tio år;

dels att marken sedan den 1 januari 1948 varit bebyggd med nyttjanderättshavare tillhörigt boningshus, som under samma tid utgjort stadigvarande bostad åt honom och hans familj;

och dels — — — nyttjanderättshavarens byggnader.

Avlider nyttjanderättshavare — — — särskilt stadgat.

Ändå att — — — om nyttjanderättshavare.

Vid uppskattning — — — varit förutsatt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1968.”

Gällande bestämmelser

Enligt lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område (ensittarlagen) äger nyttjanderättshavare som innehar annans mark för jordbruks- eller bostadsändamål lösa till sig marken.

De allmänna förutsättningarna för lösningsrätt anges i 1 § ensittarlagen. Villkoren kan sammanfattas i följande punkter.

1. Sökanden skall med nyttjanderätt inneha annans mark för brukande (dvs. jordbruk) eller för bostadsändamål.

2. Marken skall vara upplåten för nyttjanderättshavarens livstid, i vilket fall lös-

ningsrätt föreligger oavsett hur lång tid upplåtelsen varat. I annat fall krävs att marken när lösningsrätt görs gällande innehafts av annan än ägaren mer än tio år i följd eller också att den tid som den innehafts på detta sätt tillsammans med den tid som återstår enligt gällande nyttjanderättsavtal uppgår till mer än tio år.

3. Marken skall sedan den 1 januari 1928 ha varit bebyggd med nyttjanderätts-havare tillhörigt bostadshus som under samma tid utgjort stadigvarande bostad åt honom och hans familj.

4. Boningshuset skall tillsammans med andra på marken uppförda och nyttjanderättshavaren tillhöriga byggnader motsvara minst en fjärdedel av värdet av marken jämte där befintliga, jordägaren eller nyttjanderättshavaren tillhöriga byggnader.

I övrigt må beträffande innehållet i ensittarlagen nämnas följande.

Beträffande mark som ingår i stadsplan eller byggnadsplan gäller enligt 1 a § speciella förutsättningar för inlösen.

Vissa inskränkningar i lösningsrätten anges i 2 §. Den viktigaste är att inlösen mot jordägarens bestridande inte får äga rum, om den skulle medföra avsevärd olägenhet för huvudfastigheten eller därmed sambrukad, jordägaren tillhörig fastighet. Kan olägenheten undvikas genom att visst område undantas, får sådant undantag ske och marken i övrigt lösas. Till åtgärd som jordägaren själv vidtagit i syfte att hindra inlösen tas ingen hänsyn. Bland inskränkningarna i lösningsrätten kan vidare nämnas att friköp inte får ske, om nyttjanderätten är förverkad.

Enligt 19 § kan friköp i allmänhet inte ske, om marken tillhör kronan, stad, köping eller municipalsamhälle. Kyrklig jord kan lösas enligt ensittarlagen, om den inte anses tillhöra något av de nyss nämnda rättssubjekten.

Frågan om nyttjanderättshavarens lösningsrätt enligt ensittarlagen samt om löse-skillning för marken och övriga ersättningsanspråk skall prövas vid lantmäteriförrätt-ning. Fråga huruvida nyttjanderätten är förverkad är dock förbehållen allmän dom-stols prövning.

Beträffande förfarandet vid förrättningen meddelas närmare föreskrifter i 8—10 §§ och 18 § första stycket.

Har nyttjanderättshavaren förklarats berättigad till inlösen, åligger det honom enligt 12 § första stycket att inom 90 dagar efter det beslutet om inlösen vunnit laga kraft nedsätta köpeskillingen hos länsstyrelsen, vid äventyr att han annars förlorar sin lösningsrätt.

Om område som skall lösas inte utgör särskild fastighet och inte heller ingår i tomtindelning, skall i den ordning som gäller för avstyckning prövas om fastställelse på områdets avskiljande kan meddelas (13 § första stycket och 18 § tredje stycket). För att fastställelse skall få meddelas krävs emellertid inte att samtliga fastighetsbild-ningsvillkor som gäller beträffande avstyckning är uppfyllda. Enligt 18 § sjätte styc-cket skall av reglerna i 19 kap. jorddelningslagen endast 1 § andra stycket, 12 § första och tredje styckena, 13 § 2 mom. och 20 § gälla. Undantagna från tillämpning är så-ledes bl. a. 2 § (det allmänna lämplighetskravet), 3 § (de särskilda jordpolitiska vill-koren), 11 § (bestämmelserna om fastighets utformning) samt 13 § 3 mom. (reglerna om inskränkning i rätten till avstyckning inom ej planlagda tätbebyggelseområden).

När beslut varigenom fastställelse meddelats eller funnits obehövligen vunnit laga kraft, är inlösningsfullbordad.

Ensittarlagen upphör att gälla vid utgången av år 1976.

Motionerna

Motionärerna åberopar till stöd för sin hemställan de skäl som anfördes i de vid 1967 års riksdag i anledning av prop. 1967:144 väckta motionerna I:892 och II:1106. I dessa anfördes bl. a. att den föreslagna tidpunkten, den 1 januari 1928, valts på ett sätt som utestängde alltför många människor, för vilka liknande sociala skäl förelåg som de som ursprungligen motiverade lagens tillkomst. Av olika anledningar förekom nämligen, sade man, i vissa delar av landet bostadsbyggande på nyttjanderättsmark i samma former, som motiverat lagens tillkomst, ända fram till dess den på 1946 års riksdagsbeslut grundade nya bostadspolitikens fördes ut i verkligheten. Lagändringen ansågs inte motsvara hela det faktiskt föreliggande behovet. Enligt motionärernas uppfattning hade det sociala motivet för att tillförsäkra inlösningsrätt även åt de nyttjanderättshavare som tillkom under 1930-talet — under förutsättning att det gällde stadigvarande bostad — en sådan tyngd att den tidsmässiga utvidringen av inlösningsrätten borde göras så stor att även dessa fick del av den.

Motionärerna hänvisade till att ett par remissinstanser i yttranden över 1954 års fastighetsbildningskommittés förslag i frågan framhållit året 1948 såsom ett lämpligt gränssår, med tanke på önskvärdheten av att nyttjanderättshavare efter inlösen fick ökad möjlighet att lånevägen upprusta bostaden. En remissinstans ansåg att man, för att utvidga lösningsrätten till bostäder som var av betydelse för den sociala bostadsförsörjningen, skäligen borde flytta fram tidpunkten ett tiotal år längre än kommittén föreslagit, alltså till omkring 1938. Med tanke på vad som sagts i motionerna om den nya bostadspolitikens införande år 1946 ansåg motionärerna det tveksamt om en gränsdragning vid 1938 gav det önskade bostadssociala skyddet åt hela den grupp frågan gällde. Av detta skäl fann motionärerna det rimligast att tidsgränsen i ensittarlagens 1 § angavs till den 1 januari 1948.

1967 års riksdag

Riksdagen har under år 1967 antagit förslag till vissa ändringar i ensittarlagen, vilka trätt i kraft den 1 januari 1968 (prop. 1967:144, 3LU 57 och 64, rskr. 363). Enligt tidigare gällande bestämmelser uppställdes som förutsättning för inlösen bl. a. att ett bostadshus som tillhörde nyttjanderättshavaren och som lämnade nöjaktigt bostad åt honom och hans familj fanns på marken och att ett sådant bostadshus var uppfört där redan den 1 januari 1919. Dessa villkor har ersatts med det ovan nämnda kravet på att marken sedan den 1 januari 1928 varit bebyggd med nyttjanderättshavare tillhörigt boningshus, som under samma tid utgjort stadigvarande bostad åt honom och hans familj. Framflyttningen av den för tillämpning av lagen avgörande tidpunkten innebär en utvidgning av lösningsrätten. Kravet på att huset skall ha utgjort nyttjanderättshavarens stadigvarande bostad medför däremot en begränsning

av denna rätt på så sätt att nyttjanderätt för fritidsändamål inte kan åberopas som skäl för inlösen. De nyttjanderättshavare som enligt de tidigare bestämmelserna hade lösningsrätt men som av någon anledning inte utnyttjat denna möjlighet att friköpa marken är dock enligt särskild övergångsbestämmelse bibehållna vid sin rätt. 1967 års ändringar innebar i övrigt bl. a. att ensittarlagens giltighetstid begränsades till utgången av år 1976.

Vid lagrådsremissen anförde föredragande *departementschefen*, statsrådet Kling, bl. a. följande.

Som jag anført tidigare talar vissa skäl för att den i 1 § ensittarlagen angivna tidpunkten den 1 januari 1919 flyttas fram till den 1 januari 1928. Kommitténs förslag härom godtas också av en mycket klar majoritet bland remissinstanserna. Exempel på kritiska röster saknas emellertid inte. Invändningar görs från såväl principiella som praktiska utgångspunkter. I principiellt hänseende åberopas främst ett av lagrådet år 1922 avgivet utlåtande. Bakgrunden till detta utlåtande var att den för lösningsrätten avgörande tidpunkten, som i 1918 års ensittarlag bestämts till den 1 januari 1918, i 1920 års ensittarlag flyttats fram till den 1 januari 1919 och att förslag väckts om en ytterligare framflyttning. Lagrådet avstyrkte förslaget om framflyttning under motivering att upprepade framflyttningar inte kunde anses förenligt med ensittarlagstiftningens retroaktiva innebörd och att de kunde ge anledning till antaganden om ytterligare framflyttningar och på så vis skapa rättsosäkerhet och rubba förtroendet för de lagstiftande myndigheterna.

Kommittén har funnit att lagrådets uttalanden numera i stort sett saknar aktualitet. Till stöd härför anføres att mer än 40 år förflutit utan att den kritiska tidpunkten framflyttats och att någon ytterligare framflyttning inte är att räkna med, eftersom en avveckling av ensittarlagen samtidigt föreslås. Jag kan inte finna annat än att kommitténs ställningstagande på denna punkt är välgrundat. En remissinstans har mot kommitténs resonemang invänt att en tidsbegränsning av lagen inte ger några säkra garantier mot en ytterligare framflyttning av tidpunkten, även om anledning f. n. saknas att räkna med en sådan. Detta kan väl i och för sig vara riktigt. Enligt min mening torde det emellertid knappast för någon framstå som antagligt att ännu en framflyttning kommer att ske. Några ogynnsamma verkningar av det slag 1922 års lagråd antydde synes därför inte behöva befaras, om en framflyttning nu sker.

I likhet med kommittén anser jag vidare att avgörande betydelse inte kan tillmätas den invändningen att såväl nyttjanderättshavaren som jordägaren vid upplåtelsen haft anledning räkna med att någon inlösen inte skulle kunna komma till stånd. Att man lagstiftningsvägen ingriper i gällande privaträttsliga förhållanden kan inte under alla omständigheter bedömas som förkastligt och har tidigare skett vid skilda tillfällen.

På grund av vad sålunda anförts delar jag kommitténs uppfattning att något hinder i principiellt hänseende inte möter mot en framflyttning och att frågan härom bör avgöras efter en avvägning mellan nyttjanderättshavarens och jordägarens intressen och med beaktande av allmänna intressen.

Vad först gäller de allmänna intressena har kommittén å ena sidan funnit att samhällets intresse av att bevara de på annans mark uppförda egna hemmen inte kan tillmätas samma avgörande betydelse som vid tillkomsten av ensittarlagstiftningen men att ett sådant intresse kan föreligga åtminstone i vissa fall. Kommittén har å andra sidan kommit till slutsatsen att man från allmänna synpunkter knappast kan resa några mera vägande invändningar mot en mindre framflyttning av den i 1 § ensittarlagen angivna tidpunkten. De av kommittén sålunda gjorda bedömningarna har

lämnats utan erinran av remissinstanserna. Även jag kan ansluta mig till kommitténs ställningstaganden på denna punkt.

Vid övervägande av frågan hur en framflyttning ter sig från jordägarnas och nyttjanderättshavarnas synpunkter har kommittén gjort en kategoriklyvning i fråga om nyttjanderättshavarna. Eftersom det enligt kommitténs mening är uppenbart att de arrendatorer som använder marken för fritidsändamål inte kan åberopa lika starka skäl för en lösningsrätt som de vilka är stadigvarande bosatta på platsen, anses frågan om en framflyttning böra bedömas enbart med utgångspunkt från de sistnämnda arrendatorernas förhållanden. Om en lagändring därvid finnes motiverad, blir det en senare fråga att pröva huruvida ett undantag från den utvidgade lösningsrätten bör göras beträffande övriga nyttjanderättshavare.

I fråga om de arrendatorer som bosatt sig på platsen den närmaste tiden efter den 1 januari 1919 anser kommittén delade meningar inte kunna råda om att en avvägning av jordägarens och nyttjanderättshavarens intressen utfaller till den senares förmån. Mot kommitténs uttalande på denna punkt har vid remissbehandlingen från flera håll gjorts den allmänna invändningen att nyttjanderättshavaren i dagens läge inte kan åberopa lika starka sociala skäl till stöd för en lösningsrätt som vid ensittarlagstiftningens genomförande. Detta är naturligtvis riktigt så till vida att en uppsägning för nyttjanderättshavaren inte längre behöver medföra att han kommer att ställas utan tak över huvudet eller annars lida nöd. Emellertid hindrar detta inte att nyttjanderättshavarens intresse av att förvärva äganderätt till marken kan väga betydligt tyngre än jordägarens intresse av att behålla äganderätten. Så är fallet beträffande de nyttjanderättshavare som bosatt sig på marken de närmaste åren efter den 1 januari 1919.

Ett par remissinstanser hävdar att starka skäl talar för att också nyttjanderättshavare som har hus som uppförts under senare tid bereds tillfälle att lösa in marken. Sådana skäl kan givetvis föreligga, men i dessa fall väger jordägarens intresse av att återfå marken tyngre än i de tidigare åsyftade, och detta intresse måste anses alltmer förtjänt att beaktas ju kortare tid marken varit ur jordägarens besittning. Någon längre framflyttning är därför inte tänkbar. Ännu mindre kan det, såsom föreslagits från något håll, komma i fråga att helt slopa kravet på att ett nyttjanderättshavaren tillhörigt boningshus skall ha funnits uppfört på området vid viss angiven tidpunkt.

Några remissinstanser anser att nyttjanderättshavarnas intresse av trygghet i besittningen bör tillgodses genom en ändring av arrendelagstiftningen och inte genom en utvidgad lösningsrätt. Som redan nämnts har beredningen av detta ärende samordnats med beredningen av arrendelagsutredningens betänkande om bostadsarrenden m. m., och ett förslag till ändringar i arrendelagstiftningen ämnar jag, som nämnts, anmäla inom kort. Vad som i detta sammanhang är av intresse är de nya regler som föreslås i fråga om bostadsarrende. Sådant arrende föreligger när arrendatorn äger eller tänker uppföra bostadshus på marken. Förslaget syftar till en förstärkning av dessa arrendatorers rättsställning. Bl. a. föreslås att arrendetiden skall vara bestämd och utgöra minst fem år. Vidare föreslås att arrendatorn skall få s. k. optionsrätt, dvs. rätt till förlängning av arrendetiden.

Även om den föreslagna reformen av arrendelagstiftningen innebär en betydande förbättring av bostadsarrendatorernas rättsställning i förhållande till vad som f. n. gäller, kan det knappast göras gällande att skälen för en utvidgad rätt till inlösen vid äldre nyttjanderätter därigenom bortfaller helt. Det är först genom rätten till inlösen som nyttjanderättshavarna får ett fullständigt skydd mot att behöva lämna det hem de skapat åt sig. Även bortsett från trygghetssynpunkten måste det framstå som betydelsefullt för de berörda arrendatorerna att kunna bli ägare till den mark där deras bostadshus ligger och sålunda göra sig helt oberoende av jordägaren.

På grund av vad sålunda anförts finner jag i likhet med kommittén övervägande

skäl tala för att den i 1 § ensittarlagen angivna tidpunkten den 1 januari 1919 flyttas fram.

I frågan hur långt framflyttningen bör ske anser kommittén att det numera inte finns anledning att utan vidare anknyta till tidpunkten för tillkomsten av 1925 års ensittarlag. Frågan bör i stället avgöras med hänsyn till vad som framstår som rimligt vid en avvägning mellan skilda intressen. Enligt kommitténs mening är tidpunkten för jorddelningslagens ikraftträdande den 1 januari 1928 godtagbar med hänsyn till såväl allmänna som enskilda intressen. Några remissinstanser vill inskränka framflyttningen till tidpunkten för ensittarlagens ikraftträdande den 1 september 1925 eller till den 1 januari 1926. Enligt dessa remissinstanser saknas bärande skäl att bestämma tidpunkten till den 1 januari 1928.

Enligt min mening utgör tidpunkten för jorddelningslagens ikraftträdande en skiljelinje som inte kan fränkännas betydelse i det nu aktuella hänseendet. Jag syftar på det förhållandet att jordpolitiska bestämmelser med generell giltighet då för första gången infördes i vår lagstiftning. Däremot anser jag inte några sakliga skäl kunna åberopas till stöd för att tidpunkten för ensittarlagens ikraftträdande tillmäts avgörande betydelse när det gäller att fastställa den nya tidsgränsen. Jag föreslår alltså att framflyttningen sker till den 1 januari 1928.

I anledning av propositionen väcktes *motioner* (I:892 och II:1106) med yrkande att den för tillämpning av ensittarlagen avgörande tidpunkten skulle framflyttas till den 1 januari 1948.

I utlåtande i anledning av propositionen m. m. anförde *tredje lagutskottet* bl. a. följande.

Utskottet har för sin del inte något att erinra mot att tidpunkten den 1 januari 1919 flyttas fram till den 1 januari 1928 och att utformningen av bostadskravet i anslutning härtill ändras på sätt föreslås i propositionen. På frågan om en ytterligare framflyttning av tidpunkten bör ske såsom yrkas i motionerna I:892 och II:1106 vill utskottet anlägga följande synpunkter. Under senare år synes det endast i tämligen obetydlig utsträckning ha förekommit att egna hem uppförts på ofri grund. I en del fall torde friköp ha skett senare. I andra fall åter används husen numera endast för fritidsändamål, och enighet synes råda om att nyttjanderätt för fritidsändamål inte bör grunda lösningsrätt enligt ensittarlagen. En ytterligare framflyttning av tidpunkten skulle därför sannolikt beröra endast ett ringa antal personer. Utskottet hänvisar till att redan det praktiska behovet av den nu föreslagna reformen ifrågasatts av flera remissinstanser. Som departementschefen anför måste jordägarens intresse av att återfå marken också anses vara alltmer förtjänt av att beaktas ju kortare tid marken varit ur hans besittning. De sociala skäl, som motionärerna berör, kan vidare enligt utskottets mening till stor del tillgodoses på annat sätt än genom en utvidgning av lösningsrätten. De gällande författningarna angående bostadslån och förbättringslån beaktar sålunda det bostadssociala intresset av att lån till ombyggnad eller förbättring kan lämnas även till den som äger byggnad på annans mark. Vanligen går, då säkerhet krävs men godtagbar sådan inte kan ställas av den lånesökande, kommunerna i borgen för ifrågavarande lån. Av betydelse i detta sammanhang är också att riksdagen inom kort kommer att föreläggas förslag till ändring av arrendelagstiftningen, syftande till en förstärkning av rättsställningen för bl. a. de arrendatorer som äger bostadshus på den arrenderade marken. Förslaget torde komma att innehålla bestämmelse om att arrendetiden skall vara bestämd och utgöra minst fem år. Arrendatorn avses vidare få s. k. optionsrätt, dvs. rätt till förlängning av arrendetiden. Om dessa ändringar i arrendelagstiftningen genomförs

uppkommer en betydande förbättring av bostadsarrendatorernas rättsställning. Även andra skäl, såsom att en fullständig jord- och planpolitisk prövning som vid avstyckning inte sker i ensittarärendena, talar mot en ytterligare framflyttning av tidpunkten. Särskilt tydligt framstår detta mot bakgrunden av att lagen nu föreslås avvecklad.

På nu anförda skäl avstyrker utskottet motionerna I:892 och II:1106.

Utskottet hemställde att riksdagen med avslag på de nämnda motionerna skulle anta det i propositionen framlagda förslaget till ändrad lydelse av 1 § ensittarlagen.

I en vid utlåtandet fogad *reservation* av herr Nyberg hemställdes att den angivna tidpunkten skulle bestämmas till den 1 januari 1948.

Vid behandlingen av utskottets utlåtande stannade *kamrarna* i olika beslut i frågan. Första kammaren, där yrkande om bifall till reservationen inte framställdes, biföll utskottets hemställan medan andra kammaren med 112 röster mot 76 biföll reservationen.

Utskottet behandlade härefter frågan om sammanjämkning av kamrarnas beslut och fann denna böra lösas så att andra kammaren biträdde första kammarens beslut.

Utskottet hemställde att andra kammaren med frånträdande av sitt beslut beträffande 1 § ensittarlagen skulle biträda det beslut som fattats av första kammaren.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Utskottet

Statsmakterna har under år 1967 beslutat vissa ändringar i ensittarlagen, vilka trätt i kraft den 1 januari 1968. Enligt tidigare gällande bestämmelser uppställdes som förutsättning för inlösen enligt lagen bl. a. att ett bostadshus som tillhörde nyttjanderättshavare och som lämnade nöjaktig bostad åt honom och hans familj fanns på marken samt att ett sådant bostadshus var uppfört där redan den 1 januari 1919. Dessa villkor har ersatts med krav på att marken sedan den 1 januari 1928 varit bebyggd med nyttjanderättshavare tillhörigt bostadshus, som under samma tid utgjort stadigvarande bostad åt honom och hans familj. Samtidigt har beslutats att lagen skall upphöra att gälla vid utgången av år 1976.

I motionen hemställes att tidpunkten ändras till den 1 januari 1948. Till stöd för yrkandet anförts bostadssociala skäl.

Motionen överensstämmer till sitt innehåll helt med ett motionspar, som väcktes i anledning av propositionen med förslag till nyssnämnda lagändring. På hemställan av utskottet avslög riksdagen dessa motioner. I sitt utlåtande i ämnet anförde utskottet som närmare framgår av den föregående redogörelsen bl. a. att de av motionärerna åberopade bostadssociala skälen är beaktade i de gällande författningarna angående bostadslån och förbättringslån på så sätt att lån till ombyggnad eller förbättring kan lämnas även till den som äger byggnad på annans mark. Vanligen går, då säkerhet krävs men godtagbar sådan inte kan ställas av den lånesökande, kommunerna i borgen för ifrågavarande lån. Utskottet hänvisade vidare till att förslag till ändringar i arrendelagstiftningen var att vänta. Detta förslag har nu framlagts genom propositionen nr 19 innevarande år. Utskottet har i sitt utlåtande nr 38 med ett par smärre jämkningar tillstyrkt denna. Förslaget syftar till att förbättra rättställningen

för bl. a. de arrendatorer, som äger bostadshus på den arrenderade marken. Arrendeavtal skall enligt förslaget upprättas skriftligen med en minsta arrendetid av fem år. Sägs arrendet inte upp inom viss tid förlängs det automatiskt. Av särskilt intresse i detta sammanhang är införande av s. k. optionsrätt, dvs. rätt för arrendatorn till förlängning av arrendet vid arrendetidens utgång. Endast under vissa i lagen angivna omständigheter får optionsrätten brytas. Arrendatorns rättsställning föreslås förbättrad även i andra hänseenden. Enligt övergångsbestämmelserna gäller reglerna om optionsrätt också äldre avtal, om arrendet vid arrendetidens utgång varat minst tio år. Även de nyttjanderättshavare som avses med motionen får således en väsentligt förbättrad rättsställning.

Sedan föregående år har inte inträffat något som bör medföra att riksdagen frångår sin då intagna ståndpunkt. Tvärtom har ändringarna i arrendelagstiftningen stärkt skälen för den. Motionen bör därför inte bifallas.

Utskottet hemställer

att motionen II :891 icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 2 maj 1968

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Alexanderson (fp), Svante Kristiansson (s), Knut Johansson (s)*, Ebbe Ohlsson (h), Erik Jansson (s)*, fru Landberg (s), herrar Nils Nilsson (cp) och Österdahl (fp);

från andra kammaren: herrar Johansson i Torp (s), Nyberg (fp), fru Torbrink (s), herrar Hedin (h)*, Tobé (fp), Svenning (s)*, Hammarberg (s) och Josefson i Arrie (cp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Johansson* i Torp (s) och *Nyberg* (fp), fru *Torbrink* (s) samt herr *Svenning* (s), vilka ansett

a) att det avsnitt under rubriken Utskottet, som börjar med orden "Motionen överensstämmer" och slutar med "inte bifallas" bort ha följande lydelse:

De före den 1 januari 1968 gällande bestämmelserna utestängde från lösningsrätt åtskilliga nyttjanderättshavare som i allt väsentligt befann sig i samma läge som många lösningsberättigade. 1967 års lagändring tillgodosåg därför ett angeläget

behov. Utskottet anser emellertid att reformen inte var tillräckligt långtgående. En ytterligare framflyttning av den för tillämpning av lagen avgörande tidpunkten bör därför äga rum. I frågan hur långt framflyttningen lämpligen skall ske kan givetvis delade meningar råda, då valet måste träffas efter en avvägning mellan de olika intressen av skilda slag som gör sig gällande på området. Enligt utskottets uppfattning måste den största vikt fästas vid de bostadssociala synpunkterna. Dessa kan inte anses ha beaktats tillräckligt i samband med 1967 års lagändring. Framflyttningen av den aktuella tidpunkten till den 1 januari 1928 tillgodosåg i motsvarande mån inte intresset av att bevara de på annans mark uppförda egna hemmen. Utskottet hänvisar till att det i vissa delar av landet förekom byggande av egna hem på ofri grund under samma former, som motiverade lagens tillkomst, ända till dess den på 1946 års riksdagsbeslut grundade nya bostadspolitiken förverkligades. De sociala skälen för att ge lösningsrätt åt dessa nyttjanderättshavare har sådan tyngd att de måste anses överväga de nackdelar, som från andra synpunkter kan anföras mot en ytterligare framflyttning av tidpunkten. Ett rimligt beaktande av de bostadssociala synpunkterna leder enligt utskottets mening fram till att den för tillämpning av ensittarlagen avgörande tidpunkten såsom motionärerna föreslagit bör bestämmas till den 1 januari 1948.

b) att utskottet bort hemställa

att riksdagen i anledning av motionen II:891 för sin del antar följande förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område:

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område.

Härigenom förordnas att 1 § lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Den som — — — — — under förutsättning:
dels att — — — — — tio år;

dels att marken sedan den 1 januari 1928 varit bebyggd med nyttjanderättshavare tillhörigt boningshus, som under samma tid utgjort stadigvarande bostad åt honom och hans familj;

dels att marken sedan den 1 januari 1948 varit bebyggd med nyttjanderättshavare tillhörigt boningshus, som under samma tid utgjort stadigvarande bostad åt honom och hans familj;

¹ Senaste lydelse av 1 § se 1967:756

och dels — — — — — nyttjanderättshavarens byggnader.
Avlider nyttjanderättshavare — — — — särskilt stadgat.
Ändå att — — — — — om nyttjanderättshavare.
Vid uppskattning — — — — — varit förutsatt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1968.